



COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială din varianta engleză a hotărârii
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ZILIBERBERG c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 61821/00)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

1 februarie 2005

DEFINITIVĂ

01/05/2005

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Ziliberberg c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dl J. BORRERO BORRERO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 11 ianuarie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 61821/00) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Cristian Ziliberberg („reclamantul”), la 10 august 2000.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Sergiu Ostaf, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de întrunire a fost încălcat, precum și că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat ca rezultat al necitării sale de către Tribunalul municipiului Chișinău pentru judecarea recursului său.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. Printr-o decizie din 4 mai 2004, Curtea a declarat pretenția reclamantului în baza articolului 11 inadmisibilă, restul cererii fiind declarat admisibil.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în 1980 și locuiește în Chișinău, Moldova. La momentul evenimentelor în cauză, el era student și primea o bursă de 50 lei moldovenești (MDL).

8. La 18 aprilie 2000, între 9.30 și 12.30, reclamantul a participat la o demonstrație împotriva deciziei Consiliului municipal de a anula privilegiile studenților pentru călătoria cu transportul urban. Demonstrația nu a fost autorizată în conformitate cu legea, iar din declarațiile părților rezultă că organizatorii nici nu au solicitat autorizarea. Demonstrația a avut loc în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău. La început demonstrația era pașnică, dar, ulterior, unii participanți au început să arunce cu ouă și pietre în clădirea Primăriei, iar poliția a intervenit.

9. În jurul orei 12.30, reclamantul a fost reținut de poliție pentru participare activă la o demonstrație neautorizată cu încălcarea articolului 174/1 alin. 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative (în continuare, „CCA”). El a fost adus la comisariatul de poliție cu o oră mai târziu. Între 13.30 și 19.00, el a fost deținut în comisariatul de poliție și interogată de câțiva anchetatori penali.

10. În declarațiile sale scrise, date la comisariatul de poliție, reclamantul a menționat *inter alia* că el a fost reținut de poliție atunci când el și un jurnalist de la Radioul Național s-au apropiat de un grup de polițiști care băteau un student. Deoarece el avea scris pe frunte cuvântul „STUDENT”, poliția l-a reținut. El a declarat că a fost un participant activ, dar că nu a fost implicat în acțiuni violente.

11. La o dată nespecificată, poliția a definitivat dosarul administrativ în legătură cu contravenția comisă de reclamant, menționând *inter alia* că el a participat activ la o întrunire neautorizată, care a avut loc în fața sediului Consiliului municipal. Dosarul a fost ulterior transmis judecătoriei de sector competente.

12. În urma unei ședințe judecătorești care a avut loc la 19 aprilie 2000, Judecătoria sectorului Centru a aplicat reclamantului o amendă administrativă de MDL 36 (echivalentul a 3.17 euro (EUR) la acea dată) prevăzută de articolul 174/1 alin. 4 al CCA. În decizia sa, instanța a declarat *inter alia* că reclamantul a participat activ la o demonstrație a studenților, care s-a desfășurat fără autorizare din partea Consiliului municipal și că el a recunoscut că a participat la demonstrație.

13. La 28 aprilie 2000, reclamantul a depus recurs împotriva deciziei sus-menționate. El a declarat că amenda i-a fost aplicată ilegal și că sancțiunea a fost

contrară libertății de întrunire și dreptului la grevă, garantate de articolele 40 și 45 ale Constituției.

14. La 4 mai 2000, ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul reclamantului în absența acestuia și l-a respins.

15. Potrivit Guvernului, citația pentru ședința judecătorească a fost expediată printr-o scrisoare ordinară la 2 mai 2000 și trebuia să ajungă la destinație la 3 mai 2000.

16. Potrivit reclamantului, citația a fost trimisă la 3 mai 2000, iar el a primit-o la 4 mai 2000, după ora 10.00.

17. Ștampila poștală de pe plic, aplicată de oficiul poștal de expediere (și anume, de primul oficiu poștal prin care a trecut plicul), indică data de 3 mai 2000. Ștampila aplicată de oficiul poștal de destinație nu este pe deplin lizibilă.

18. La 5 mai 2000, reclamantul s-a prezentat la cancelaria Tribunalului municipiului Chișinău pentru a întreba despre cauza sa. Lui i-a fost dată o copie a deciziei Tribunalului municipiului Chișinău din 4 mai 2000, prin care a fost respins recursul său și menținută decizia Judecătoriei sectorului Centru din 19 aprilie 2000.

19. La 10 mai 2000, reclamantul a depus la Tribunalul municipiului Chișinău o contestație în anulare împotriva deciziei din 4 mai 2000, declarând că el nu a fost citat în mod corespunzător și, prin urmare, nu a avut parte de un proces echitabil. Instanța a refuzat să înregistreze contestația în anulare pe motiv că CCA nu prevedea o astfel de cale de atac. La 18 mai și, respectiv, 22 iunie 2000, instanța a respins cererile repetate depuse de reclamant și avocatul său.

20. La 18 mai 2000, reclamantul însoțit de un jurist de la Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului, precum și de un alt avocat, au încercat din nou să depună o contestație în anulare la cancelaria Tribunalului municipiului Chișinău, însă cancelaria a refuzat s-o înregistreze.

21. La 12 iunie 2000, ca urmare a cererii executorului judecătoresc, reclamantul a plătit amenda prevăzută în decizia din 19 aprilie 2000.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTE

22. Prevederile relevante ale Codului cu privire la contravențiile administrative, în vigoare la acel moment, erau următoarele:

Articolul 1

„Codul cu privire la contravențiile administrative are sarcina de a ocroti personalitatea, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, proprietatea, orânduirea de stat și ordinea publică, precum și de a depista, preveni și lichida contravențiile administrative și consecințele lor, de a contribui la educarea cetățenilor în spiritul îndeplinirii întocmai a legilor.”

Articolul 11/1

„... Pedeapsa pentru tentativa de contravenție se stabilește conform articolului din partea specială din prezentul Cod, care prevede răspunderea pentru contravenția respectivă.”

Articolul 12

„La răspunderea administrativă pot fi trase persoanele, care până în momentul comiterii contravenției administrative au atins vârsta de șaisprezece ani.”

Articolul 18

„Nu urmează a fi trasă la răspundere administrativă persoana, care deși a săvârșit o acțiune, prevăzută de prezentul Cod sau de alte acte normative, ce stabilesc răspundere administrativă pentru contravenții administrative, a acționat însă în stare de legitimă apărare...”

Articolul 22

„Sanctiunea administrativă este o măsură de răspundere și se aplică în scopul educării persoanei, care a comis o contravenție administrativă, în spiritul respectării legilor, precum și în scopul de a se preveni comiterea unor noi contravenții atât de către contravenientul însuși, cât și de alte persoane.”

Articolul 26 § 4

„În caz de sustragere cu rea-voință de la achitarea amenzii aplicate pentru contravenția administrativă săvârșită, instanța judecătorească poate înlocui această sancțiune cu arest administrativ, calculându-se zece zile de arest pentru un salariu minim, termenul fiind cel mult treizeci de zile.”

Înlocuirea amenzii administrative cu arest administrativ se hotărăște de instanța de judecată ca urmare a cererii depuse de executorul judecătoresc în conformitate cu articolul 26 al CCA. Potrivit Guvernului, instanțele pot înlocui amenzile administrative cu arest administrativ numai în cazul când sunt prezente următoarele circumstanțe:

- atunci când o persoană, care știe despre amenda care i-a fost aplicată, refuză să se prezinte în fața executorului judecătoresc după multiple citări;
- atunci când contravenientul nu are niciun venit sau bunuri care ar putea fi vândute;
- atunci când contravenientul nu este angajat și, prin urmare, nu are un salariu din care amenda ar putea fi dedusă;
- atunci când contravenientul nu a respectat termenul limită stabilit de instanță pentru plata amenzii administrative.

Hotărârea prin care amenda administrativă este înlocuită cu arest administrativ poate fi atacată în instanța ierarhic superioară. O persoană în privința căreia o

astfel de măsură este aplicată poate întotdeauna s-o înceteze prin plata amenzii administrative. Înlocuirea nu poate fi făcută în privința femeilor gravide, femeilor care au copii mai mici de doisprezece ani, persoanelor care au vârsta de până la optsprezece ani, precum și invalizilor de gradul întâi și doi.

Referitor la ultima prevedere menționată, părțile au prezentat copii a șapte hotărâri recente prin care amenzile administrative au fost înlocuite cu arest administrativ, în unele din ele înlocuirea fiind hotărâtă în absența contravenientului, în cadrul unei ședințe judecătorești care nu a fost publică. În una din ele înlocuirea a fost făcută datorită neplății de către contravenient a amenzii administrative la timp. În același timp, Guvernul a prezentat copii ale scrisorilor adresate Agentului Guvernamental de către președinții a treisprezece instanțe judecătorești în care se menționa că în ultimii doi ani instanțele lor au înlocuit amenzile administrative cu arest administrativ în douăzeci și șase de cazuri.

Articolul 33

„Circumstanțe, ce atenuează răspunderea pentru contravenția administrativă, se consideră:

- 1) căința sinceră a vinovatului;
- 2) prevenirea de către vinovat a urmărilor dăunătoare ale contravenției, repararea benevolă a prejudiciului sau înlăturarea daunei pricinuite;
- 3) comiterea contravenției sub influența unei puternice emoții sufletești ori în virtutea unui concurs de grave împrejurări personale sau familiale;
- 4) comiterea contravenției de către un minor;
- 5) comiterea contravenției de către o femeie gravidă sau de către o femeie, care are copil în vârstă de până la un an.”

Articolul 34

„Circumstanțe, ce agravează răspunderea pentru contravenția administrativă, se consideră:

- 1) continuarea comportării ilicite, contrar cererii persoanelor, împuternicite pentru aceasta, de a înceta această comportare;
- 2) comiterea a doua oară în decursul unui an a unei contravenții similare, pentru care persoana a fost de acum supusă unei sancțiuni administrative; comiterea contravenției de către o persoană, care a săvârșit mai înainte o infracțiune;
- 3) atragerea în contravenție a unui minor;
- 4) comiterea contravenției de un grup de persoane;

5) comiterea contravenției în condițiile unor calamități naturale...;

6) comiterea contravenției în stare de ebrietate. ...”

Articolul 174/1

„(2) Organizarea și desfășurarea întrunirii fără avizarea primăriei sau fără autorizația ei, precum și încălcarea condițiilor (forma, locul, timpul) desfășurării întrunirii, indicate în autorizație, atrage după sine aplicarea unei amenzi organizatorilor (conducătorilor) întrunirii în mărime de la zece la douăzeci și cinci de salarii minime...

(4) Participarea activă la întrunirea desfășurată în condițiile alineatului doi din prezentul articol atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la două la cinci salarii minime.”

Articolul 254

„Cazul cu privire la contravenții administrative se examinează în prezența persoanei, care este trasă la răspundere administrativă. În lipsa acestei persoane, cazul poate fi examinat numai atunci, când există date despre anunțarea la timp a persoanei despre locul și timpul examinării cazului și dacă din partea ei n-a fost primit nici un demers de a se amâna examinarea cazului.”

Articolul 281

„Decizia judecătorei de sector, municipale, asupra cazurilor cu privire la contravențiile administrative poate fi atacată pe cale procedurală în instanța judecătorească ierarhic superioară, depunându-se o plângere, sau printr-un protest al procurorului.”

Articolul 282/3

„Neprezentarea persoanelor indicate, deși acestea au fost înștiințate din timp despre data examinării cazului, nu constituie o piedică pentru examinarea lui ...”

Articolul 282/5

„Examinând cazul cu privire la contravenția administrativă, instanța de recurs adoptă una din următoarele hotărâri:

1) lasă decizia instanței judecătorești neschimbată, iar plângerea sau protestul nesatisfăcute;

2) anulează decizia instanței judecătorești și trimite dosarul la judecătoria raională, de sector municipală spre o nouă examinare;

3) anulează decizia instanței de fond și trimite materialele organului care a întocmit procesul-verbal;

4) anulează decizia instanței judecătorești și clasează cazul;

5) schimbă sancțiunea administrativă și atenuează sancțiunea aplicată.”

Articolul 282/6

„Drept temeiuri pentru anularea deciziei asupra cazului cu privire la contravenția administrativă servesc încălcarea esențială a normelor dreptului procedural și aplicarea greșită a legii. Decizia corectă în fond nu poate fi anulată din motive formale, cu excepția cazurilor:

- 1) cazul a fost examinat de un complet de judecată format contrar prevederilor legii;
- 2) decizia a fost semnată nu de judecătorul care a examinat cazul sau a fost semnată de un judecător care nu a participat la examinarea cazului;
- 3) decizia a fost pronunțată nu de judecătorul care a examinat cazul;
- 4) lipsește procesul-verbal al ședinței judiciare deși potrivit legii întocmirea lui este obligatorie;
- 5) cazul a fost examinat fără participarea traducătorului deși potrivit legii participarea lui este obligatorie.”

Articolul 282/7

„După examinarea cazului cu privire la contravenția administrativă instanța de recurs își pronunță decizia. Decizia poate să nu conțină argumente, adică să se întocmească în formă de rezoluție.”

Articolul 293

„În cazul când contravenientul nu plătește amenda în termenul stabilit de articolul 292 din prezentul Cod, decizia de aplicare a amenzii se trimite pentru reținerea sumei de amendă în mod forțat din salariul lui sau din alt câștig, din pensie sau din stipendie în conformitate cu regulile, stabilite de Codul de procedură civilă.

Dacă persoana amendată nu lucrează ori dacă perceperea amenzii din salariu sau dintr-un alt câștig, din pensie sau din bursa contravenientului este imposibilă din alte cauze, perceperea amenzii se efectuează, în temeiul deciziei organului (persoanei cu funcții de răspundere) cu privire la aplicarea amenzii, de către executorul judecătoresc prin urmărirea bunurilor personale ale contravenientului, precum și a părții lui dintr-o proprietate comună. ...”

23. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, în vigoare la acel moment, erau următoarele:

Articolul 128

„Învinuitul care se află în libertate este chemat la anchetatorul penal printr-o citație. Citația se înmânează învinuitului, iar adeverința cu indicarea datei primirii citației se restituie

anchetatorului penal. Citația poate fi transmisă și printr-o telefonogramă sau telegramă.”

24. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare la acel moment, erau următoarele:

Articolul 101

„Instanța comunică prin citație participanților la proces ... data și locul ședinței. ...

Participanților la proces ... citațiile se înmânează din vreme pentru ca să aibă timp suficient de a se prezenta la termen în fața instanței și de a se pregăti pentru proces.”

25. Într-o carte intitulată „Procedura în cazurile cu privire la contravențiile administrative”, autorul căreia este Sergiu Furdui (judecător la Curtea Supremă de Justiție din Republica Moldova), (Chișinău 2000), autorul a notat următoarele: „Codul cu privire la contravențiile administrative prevede un număr de măsuri procedurale ca: reținerea administrativă, controlul corporal, controlul obiectelor, arestul administrativ... . CCA prevede puține garanții de ordin procedural, negarantând asistență juridică, prezumția nevinovăției, etc. Cazurile cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de colegiile penale ale instanțelor judecătorești... Numai persoanele condamnate pot plăti amenda administrativă... Este ilegal ca amenda să fie plătită de altcineva”.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

26. Reclamantul pretinde încălcarea dreptului său la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa...”

A. Aplicabilitatea articolului 6 § 1

27. Reclamantul a declarat că acuzațiile împotriva sa ar putea fi considerate „penale”, în sensul articolului 6 al Convenției. El a declarat că cauzele cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de colegiile penale ale instanțelor judecătorești, iar în sistemul juridic francez abaterile de așa natură erau înscrise

în Codul penal. În continuare, el a pretins că a fost reținut de poliție timp de cinci ore și jumătate la 18 aprilie 2000, pe parcursul căror el a fost interogat de anchetatori penali. Reclamantul a declarat, de asemenea, că, în afară de amenzi, Codul cu privire la contravențiile administrative prevede măsuri procedurale ca reținerea administrativă, controlul corporal, controlul obiectelor și arestul administrativ. Dacă amenda nu este plătită, sancțiunea poate fi înlocuită cu arest administrativ pe o perioadă de zece zile pentru fiecare MDL 18 (echivalentul a EUR 1.59 la acea perioadă). Dacă el nu ar fi avut mijloace să plătească amenda, el ar fi fost arestat pe o perioadă de douăzeci de zile. El a declarat că bursa sa lunară de student era de MDL 50-60, în dependență de performanța sa academică, și că, prin urmare, amenda aplicată lui a constituit mai mult de jumătate din venitul său lunar.

28. Guvernul a declarat că acuzațiile împotriva reclamantului nu au fost „penale”, ci „administrative”. El a subliniat necesitatea de a diferenția contravențiile administrative de sistemul de justiție penală și a considerat că diferențierea între acuzațiile penale și disciplinare a fost făcută într-un mod compatibil cu articolul 6 al Convenției. Guvernul a declarat că contravenția nu a fost de natură penală, deoarece a fost pedepsită cu o sancțiune care a avut un scop „educațional” și „preventiv”. Sancțiunea prevăzută de Codul cu privire la contravențiile administrative pentru contravenția în cauză variază între MDL 36 și MDL 90, iar reclamantului i-a fost aplicată amenda minimă. Potrivit Guvernului, amenda a constituit aproximativ zece procente din salariul mediu lunar în Republica Moldova la acea perioadă și nu a fost înlocuită cu arest administrativ. Guvernul a declarat, de asemenea, că în privința reclamantului nu a existat riscul ca amenda să fie înlocuită cu arest administrativ.

29. Curtea notează că nu se contestă de către părți că aplicabilitatea articolului 6 trebuie evaluată în baza a trei criterii menționate în hotărârea *Engel (Engel and Others v. the Netherlands)*, hotărâre din 8 iunie 1976, Seria A nr. 22, §§ 82 și 83). În acest context, Curtea reamintește că pentru a determina dacă o abatere se califică ca „penală”, în sensul Convenției, prima chestiune care trebuie stabilită este dacă norma care definește abaterea aparține dreptului penal în sistemul juridic al statului pârât; iar ulterior trebuie examinată natura abaterii și, în sfârșit, natura și gradul de severitate ale pedepsei care putea fi aplicată persoanei în cauză, luând în considerație obiectul și scopul articolului 6 al Convenției, sensul obișnuit al termenilor din articolul respectiv, precum și legislația Statelor Contractante (a se vedea, printre altele, *the Garyfallou AEBE v. Greece*, hotărâre din 24 septembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-V, p. 1830, § 32).

30. Nu se contestă de către părți că abaterea pentru care reclamantul a fost sancționat nu este calificată în dreptul național ca „penală”. Totuși, indicii

furnizați de dreptul național al statului pârât au doar o valoare relativă (a se vedea *Kadubec v. Slovakia*, hotărâre din 2 septembrie 1998, *Reports* 1998-VI, § 51).

31. Prin urmare, este necesar de a examina abaterea în lumina celui de-al doilea și al treilea criteriu menționate mai sus. În acest sens, Curtea reamintește că aceste criterii sunt alternative, și nu cumulative: pentru ca articolul 6 să devină aplicabil, este suficient ca abaterea în cauză să fie, prin natura sa, „penală” din punctul de vedere al Convenției sau ar trebui să facă persoana în cauză pasibilă de o sancțiune care, datorită naturii sale și gradului de severitate, ține, de obicei, de domeniul „penal” (a se vedea, *inter alia*, *Lutz v. Germany*, hotărâre din 25 august 1987, Seria A, nr. 123, p. 23, § 55). Acest lucru nu exclude faptul ca o examinare cumulativă să fie folosită atunci când analiza separată a fiecărui criteriu nu permite de a se ajunge la o concluzie clară în ceea ce privește existența unei „acuzatii penale” (a se vedea *Janosevic v. Sweden*, nr. 34619/97, § 67, ECHR 2002-VII).

32. În ceea ce privește natura abaterii comise de reclamant, Curtea notează că el a fost sancționat în temeiul articolului 174/1 § 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative („CCA”) pentru participarea la o demonstrație neautorizată. Această prevedere reglementează contravențiile împotriva ordinii publice și are scopul de a reglementa modul în care demonstrațiile trebuie desfășurate. Prin urmare, prevederea legală încălcată de reclamant se adresează tuturor cetățenilor, și nu unui anumit grup care are un statut special. Caracterul general al prevederii legale în cauză este în continuare confirmat de articolul 1 și articolul 12 ale CCA, care se referă la faptul că responsabilitatea administrativă survine la vârsta de șaisprezece ani și că toți cetățenii trebuie să respecte prevederile legale și drepturile altor cetățeni și persoane juridice (a se vedea *Ozturk v. Germany*, hotărâre din 21 februarie 1984, Seria A nr. 73, § 53).

33. Mai mult, dl Ziliberberg a fost sancționat de instanțele judecătorești cu amendă. Amenda nu a avut scopul de compensare materială pentru prejudiciu, dar a avut, în esență, scopul de a pedepsi și de a preveni (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bendenoun v. France*, hotărâre din 24 februarie 1994, Seria A nr. 284, § 47). Articolul 22 al CCA este relevant în acest sens. Curtea reiterează că caracterul punitiv este, tradițional, caracteristica distinctivă a pedepselor penale (a se vedea hotărârea de mai sus în cauza *Ozturk*, § 53).

Curtea reiterează că, în principiu, caracterul general al CCA și scopul pedepselor, care este atât de a pedepsi, cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că, în sensul articolului 6 al Convenției, reclamantul a fost acuzat de o abatere penală (a se vedea *Lauko v. Slovakia*, hotărâre din 2 septembrie 1998, *Reports* 1998-VI, § 58).

34. Caracterul penal al contravenției este, în continuare, dovedit de faptul că reclamantul a fost adus la poliție, unde a fost reținut pentru câteva ore și a fost

interogat de anchetatori penali. Mai mult, CCA conține prevederi cu privire la chestiuni precum: circumstanțele atenuante și agravante, răspunderea pentru tentativa de comitere a unei contravenții, precum și legitima apărare (a se vedea paragraful 22 de mai sus), care indică natura penală a contravențiilor administrative. De asemenea, este important de notat că cauzele cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de colegiile penale ale instanțelor judecătorești.

Curtea reiterează că lipsa gravității pedepsei în cauză nu poate înlătura caracterul penal inerent al unei contravenții (a se vedea hotărârea *Ozturk*, menționată mai sus, § 54). Totuși, în această cauză, severitatea pedepsei efective și potențiale ar putea fi, în principiu, considerată un alt argument în favoarea aplicabilității articolului 6. În acest sens, trebuie notat că reclamantul a fost amendat cu MDL 36 (echivalentul a EUR 3.17 la acea dată), care a constituit mai mult de 60% din venitul său lunar și că în privința sa putea fi aplicată pedeapsa maximă de MDL 90 (echivalentul a EUR 7.94 la acea dată).

Mai mult, dacă nu ar fi plătit amenda în circumstanțele prevăzute în articolul 26 § 4 al CCA, el ar fi putut fi arestat pentru o perioadă de douăzeci de zile (a se vedea, paragraful 22 de mai sus). Este important de notat în acest sens că, în conformitate cu Codul de procedură civilă în vigoare la acea perioadă, omisiunea de a se conforma hotărârilor judecătorești civile nu putea avea drept urmare încarcerarea persoanei.

Având în vedere legislația Republicii Moldova și practica care rezultă din hotărârile prezentate de către părți, Curtea nu poate conchide dacă în circumstanțele specifice ale acestei cauze reclamantul risca să fie arestat în conformitate cu articolul 26 § 4 al CCA. Totuși, chiar dacă amenda nu ar fi putut fi înlocuită cu arest în această cauză, acest lucru nu ar fi fost decisiv pentru calificarea unei contravenții ca fiind „penală” în sensul articolului 6 (a se vedea *Janosevic v. Sweden*, citată mai sus, § 69).

35. Analizând diversele aspecte ale cauzei, Curtea notează că predomină elementele care sugerează că a fost vorba de acuzații penale. Deși niciunul din ele nu este decisiv de sine stătător, luate împreună și cumulativ ele aduc „acuzațiile” în sfera penală, în sensul articolului 6 § 1.

36. În lumina celor menționate, Curtea consideră că articolul 6 § 1 este aplicabil în această cauză.

B. Respectarea articolului 6 § 1

37. Reclamantul s-a plâns că nu a fost citat în mod corespunzător pentru ședința din 4 mai 2000 în care Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul său și că, prin urmare, nu a putut fi prezent. Referindu-se la ștampilele

poștale de pe plic (a se vedea paragrafele 16-17 de mai sus), el a declarat că citația a fost expediată la 3 mai 2000 și a ajuns la el după ora 10.00 a zilei de 4 mai 2000, după ce ședința judecătorească a avut loc.

38. Guvernul nu a fost de acord cu reclamantul. Potrivit Guvernului, citația a fost expediată la 2 mai 2000 și trebuia să ajungă la reclamant la 3 mai 2000. În acest sens, Guvernul a transmis Curții o copie a registrului de înregistrare a corespondenței (registru scris de mână) al Tribunalului municipiului Chișinău, conform căruia citația a fost expediată reclamantului la 2 mai 2000. În ceea ce privește ștampilele de pe plic, Guvernul le-a considerat ilizibile.

39. Curtea notează că la 4 mai 2000, la ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul reclamantului în absența acestuia (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Ea constată că ștampila de pe plic aplicată de oficiul poștal de expediere (și anume, de primul oficiu poștal prin care a trecut scrisoarea) indică în mod clar data de 3 mai 2000. Doar ștampila aplicată de oficiul poștal de destinație nu este pe deplin lizibilă. În consecință, citația a fost transmisă de către Tribunalul municipiului Chișinău doar cu o zi înainte de ședința judecătorească, iar Curtea conchide, prin urmare, că reclamantul nu a fost informat anticipat despre ședință.

40. Articolul 6 al Convenției, interpretat în ansamblu, garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Acesta include *inter alia* nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și a urmări procesul (a se vedea, spre exemplu, *Stanford v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 februarie 1994, Seria A nr. 282-A, § 26; *Barberà, Messegue and Jabardo v. Spain*, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 78). Acest drept face implicit parte din esența conceptului procedurii contradictorii și poate fi, de asemenea, dedus din garanțiile prevăzute în sub-paragrafele (c), (d) și (e) ale paragrafului 3 al articolului 6 - „să se apere el însuși”, „să întrebe sau să solicite audierea martorilor” și „să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere” (a se vedea *Colozza v. Italy*, hotărâre din 12 februarie 1985, Seria A nr. 89, § 27). Este dificil de a vedea în această cauză cum reclamantul ar fi putut să-și exercite aceste drepturi fără a fi prezent.

41. Curtea notează, în continuare, că în cauza *Kremzow v. Austria* (hotărâre din 21 septembrie 1993, Seria A nr. 268-B) și în cauza *Kamasinski v. Austria* (hotărâre din 19 decembrie 1989, Seria A nr. 168), ea a instituit principiul conform căruia prezența persoanei acuzate la judecarea unui recurs unde au fost examinate doar chestiuni de drept nu a fost crucială. Curtea consideră că această cauză trebuie distinsă de acele cauze. În cauzele *Kremzow* și *Kamasinski*, persoanele acuzate au fost reprezentate de avocați și, în principiu, fiecare a avut posibilitatea de a-și organiza apărarea. În această cauză, în esență, reclamantul

pur și simplu nu a putut face acest lucru, deoarece el nu a fost informat anticipat despre ședința judecătorească.

42. În concluzie, reclamantul nu a avut parte de un proces echitabil în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

44. Reclamantul a pretins MDL 36 cu titlu de prejudiciu material, argumentând că aceasta a fost suma amenzii care i-a fost aplicată ca urmare a sancționării sale pentru participarea la o demonstrație neautorizată.

45. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant. În opinia sa, reclamantul nu are dreptul la un prejudiciu material, deoarece Curtea a declarat inadmisibilă pretenția lui cu privire la pretinsa violare a articolului 11 al Convenției.

46. Curtea notează că ea a declarat inadmisibilă pretenția reclamantului cu privire la articolul 11 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus). Chiar dacă este adevărat că Curtea a constatat că procedurile care au avut drept rezultat aplicarea amenzii nu au fost echitabile, nu se poate spune că, dacă procedurile ar fi fost conforme articolului 6 al Convenției, o astfel de amendă nu ar fi fost aplicată. Prin urmare, Curtea nu vede o legătură cauzală între greșeală și prejudiciul pretins și nu acordă nicio sumă cu acest titlu.

B. Prejudiciul moral

47. Reclamantul a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca urmare a stresului și frustrării cauzate de sancțiunea care i-a fost aplicată pentru participarea la o demonstrație neautorizată.

48. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, argumentând că Curtea a declarat inadmisibilă pretenția acestuia în baza articolului 11 al Convenției. El a declarat că în această cauză simpla constatare a unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă.

49. Curtea notează că reclamantul a pretins compensații doar în ceea ce privește pretinsa violare a articolului 11 al Convenției, fără a lua în considerație

faptul că Curtea a declarat acea pretenție inadmisibilă. El nu a pretins o compensație pentru violarea articolului 6 § 1 al Convenției și, prin urmare, Curtea nu acordă nicio sumă cu acest titlu.

C. Costuri și cheltuieli

50. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 1,850 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, din care EUR 1,650 au fost onorarii de reprezentare, iar restul au fost cheltuieli de transport și comunicații.

51. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că reclamantul nu a dovedit cheltuielile de reprezentare pretinse. Potrivit Guvernului, suma pretinsă de reclamant este prea mare în comparație cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și cu taxele oficiale plătite de stat avocaților acordați *pro bono*. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul orelor petrecute de reprezentantul reclamantului asupra cauzei, în general, și pentru cercetarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în special, declarând că o persoană care posedă o diplomă de absolvire a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova nu are nevoie să studieze jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, deoarece se prezumă că el sau ea a studiat-o pe parcursul celui de-al doilea și al patrulea an de studii. În opinia Guvernului, o compensație cu acest scop ar constitui o bursă de studii.

52. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie incluse în suma acordată în baza articolului 41, ea urmează să stabilească dacă costurile și cheltuielile au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII). În această privință, Curtea poate să se bazeze pe elemente precum numărul de ore lucrate de avocat și tariful perceput de acesta pentru o oră de lucru (a se vedea *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

53. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus, complexitatea cauzei și faptul că o parte din pretenții au fost declarate inadmisibile, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 pentru costurile și cheltuielile angajate.

D. Dobânda de întârziere

54. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că articolul 6 § 1 al Convenției este aplicabil în această cauză;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus, egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 1 februarie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte